

جمهوری اسلامی ایران
Islamic Republic of Iran

سازمان ملی استاندارد ایران

Iranian National Standardization Organization

استاندارد ملی ایران

۲۱۳۵۰

چاپ اول

۱۳۹۵

INSO
21350
1st.Edition
2017
Identical with:
ISO/TS13811:2015

گردشگری و خدمات وابسته - تکوین و توسعه
ویژگی‌های زیست محیطی تأسیسات اقامتی -
راهنما

**Tourism and related services-Genesis and
Development environmental specifications
accommodation establishments-Guideline**

ICS: 13.200

استاندارد ملی ایران شماره ۲۱۳۵۰ : ۱۳۹۵

سازمان ملی استاندارد ایران

تهران، ضلع جنوب غربی میدان ونک، خیابان ولیعصر، پلاک ۲۵۹۲

صندوق پستی: ۶۱۳۹-۱۴۱۵۵ تهران - ایران

تلفن: ۵-۸۸۸۷۹۴۶۱

دورنگار: ۸۸۸۸۷۰۸۰ و ۸۸۸۸۷۱۰۳

کرج - شهر صنعتی، میدان استاندارد

صندوق پستی: ۱۶۳-۳۱۵۸۵ کرج - ایران

تلفن: ۸-۳۲۸۰۶۰۳۱ (۰۲۶)

دورنگار: ۳۲۸۰۸۱۱۴ (۰۲۶)

رایانامه: standard@isiri.org.ir

وبگاه: <http://www.isiri.org>

Iranian National Standardization Organization (INSO)

No.1294 Valiasr Ave., South western corner of Vanak Sq., Tehran, Iran

P. O. Box: 14155-6139, Tehran, Iran

Tel: + 98 (21) 88879461-5

Fax: + 98 (21) 88887080, 88887103

Standard Square, Karaj, Iran

P.O. Box: 31585-163, Karaj, Iran

Tel: + 98 (26) 32806031-8

Fax: + 98 (26) 32808114

Email: standard@isiri.org.ir

Website: <http://www.isiri.org>

به نام خدا

آشنایی با سازمان ملی استاندارد ایران

سازمان ملی استاندارد ایران به موجب بند یک ماده ۳ قانون اصلاح قوانین و مقررات مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، مصوب بهمن ماه ۱۳۷۱ تنها مرجع رسمی کشور است که وظیفه تعیین، تدوین و نشر استانداردهای ملی (رسمی) ایران را به عهده دارد.

تدوین استاندارد در حوزه‌های مختلف در کمیسیون‌های فنی مرکب از کارشناسان سازمان، صاحب‌نظران مراکز و مؤسسات علمی، پژوهشی، تولیدی و اقتصادی آگاه و مرتبط انجام می‌شود و کوششی همگام با مصالح ملی و با توجه به شرایط تولیدی، فناوری و تجاری است که از مشارکت آگاهانه و منصفانه صاحبان حق و نفع، شامل تولیدکنندگان، مصرف‌کنندگان، صادرکنندگان و واردکنندگان، مراکز علمی و تخصصی، نهادها، سازمان‌های دولتی و غیردولتی حاصل می‌شود. پیش‌نویس استانداردهای ملی ایران برای نظرخواهی به مراجع ذی‌نفع و اعضای کمیسیون‌های مربوط ارسال می‌شود و پس از دریافت نظرها و پیشنهادهای در کمیته ملی مرتبط با آن رشته طرح و در صورت تصویب، به عنوان استاندارد ملی (رسمی) ایران چاپ و منتشر می‌شود.

پیش‌نویس استانداردهایی که مؤسسات و سازمان‌های علاقه‌مند و ذی‌صلاح نیز با رعایت ضوابط تعیین شده تهیه می‌کنند در کمیته ملی طرح، بررسی و در صورت تصویب، به عنوان استاندارد ملی ایران چاپ و منتشر می‌شود. بدین ترتیب، استانداردهایی ملی تلقی می‌شود که بر اساس مقررات استاندارد ملی ایران شماره ۵ تدوین و در کمیته ملی استاندارد مربوط که در سازمان ملی استاندارد ایران تشکیل می‌شود به تصویب رسیده باشد.

سازمان ملی استاندارد ایران از اعضای اصلی سازمان بین‌المللی استاندارد (ISO)^۱، کمیسیون بین‌المللی الکتروتکنیک (IEC)^۲ و سازمان بین‌المللی اندازه‌شناسی قانونی (OIML)^۳ است و به عنوان تنها رابط^۴ کمیسیون کدکس غذایی (CAC)^۵ در کشور فعالیت می‌کند. در تدوین استانداردهای ملی ایران ضمن توجه به شرایط کلی و نیازمندی‌های خاص کشور، از آخرین پیشرفت‌های علمی، فنی و صنعتی جهان و استانداردهای بین‌المللی بهره‌گیری می‌شود.

سازمان ملی استاندارد ایران می‌تواند با رعایت موازین پیش‌بینی شده در قانون، برای حمایت از مصرف‌کنندگان، حفظ سلامت و ایمنی فردی و عمومی، حصول اطمینان از کیفیت محصولات و ملاحظات زیست‌محیطی و اقتصادی، اجرای بعضی از استانداردهای ملی ایران را برای محصولات تولیدی داخل کشور و/یا اقلام وارداتی، با تصویب شورای عالی استاندارد، اجباری کند. سازمان می‌تواند به منظور حفظ بازارهای بین‌المللی برای محصولات کشور، اجرای استاندارد کالاهای صادراتی و درجه‌بندی آن را اجباری کند. همچنین برای اطمینان بخشیدن به استفاده‌کنندگان از خدمات سازمان‌ها و مؤسسات فعال در زمینه مشاوره، آموزش، بازرسی، ممیزی و صدورگواهی سیستم‌های مدیریت کیفیت و مدیریت زیست‌محیطی، آزمایشگاه‌ها و مراکز واسنجی (کالیبراسیون) وسایل سنجش، سازمان ملی استاندارد این‌گونه سازمان‌ها و مؤسسات را بر اساس ضوابط نظام تأیید صلاحیت ایران ارزیابی می‌کند و در صورت احراز شرایط لازم، گواهینامه تأیید صلاحیت به آن‌ها اعطا و بر عملکرد آن‌ها نظارت می‌کند. ترویج دستگاه بین‌المللی یک‌ها، واسنجی وسایل سنجش، تعیین عیار فلزات گرانبها و انجام تحقیقات کاربردی برای ارتقای سطح استانداردهای ملی ایران از دیگر وظایف این سازمان است.

1- International Organization for Standardization

2- International Electrotechnical Commission

3- International Organization for Legal Metrology (Organisation Internationale de Metrologie Legals)

4- Contact point

5- Codex Alimentarius Commission

کمیسیون فنی تدوین استاندارد

«گردشگری و خدمات وابسته - تکوین و توسعه ویژگی‌های زیست محیطی تأسیسات اقامتی -
راهنما»

رئیس :

علیمحمدی، بهروز
(کارشناسی ارشد ریاضی)

سمت و/ یا نمایندگی

عضو کمیته متناظر (ISIR/TC 228) معاون ارزیابی انطباق
اداره کل استاندارد استان چهارمحال و بختیاری

دبیر :

آزادگان دهکردی، بهناز
(کارشناسی مهندسی منابع طبیعی)

کارشناس - شرکت معیار گستر کیمیا

اعضاء : (اسامی به ترتیب حروف الفبا)

آزادگان دهکردی، بهروز
(کارشناسی ارشد معماری)

مدرس - دانشگاه آزاد و علمی کاربردی پیام شهرکرد

آزادگان دهکردی، سعید
(کارشناسی ارشد مهندسی منابع طبیعی - جنگلداری)

کارشناس آزمایشگاه - اداره کل محیط زیست استان چهارمحال و
بختیاری

آزادگان دهکردی، الناز
(کارشناسی زیست شناسی سلولی و ملکولی ژنتیک)

عضو مستقل

احمدی، آزیتا
(کارشناسی ارشد مدیریت)

رئیس اداره استاندارد سازی و آموزش - اداره کل استاندارد استان
چهارمحال و بختیاری

پویان، مهوش
(کارشناسی ارشد میکروبیولوژی)

کارشناس - اداره کل استاندارد استان چهارمحال و بختیاری

ترنج، سمیه
(کارشناسی ارشد مهندسی منابع طبیعی)

رئیس اداره آموزش و پژوهش - اداره کل محیط زیست استان
چهارمحال و بختیاری

عضو مستقل	کابلی بروجنی، محسن (کارشناسی زیست شناسی سلولی و ملکولی - میکروبیولوژی)
کارشناس مکانیک و فلزشناسی - اداره کل استاندارد استان چهارمحال و بختیاری	دائی جواد، حسین (کارشناسی مهندسی متالورژی صنعتی)
کارشناس - اداره کل استاندارد استان چهارمحال و بختیاری	رهنما، حکیمه (کارشناسی جغرافیا)
مدیر کل - سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان چهارمحال و بختیاری	عسگری سوادجانی، بهمن (کارشناسی ارشد مدیریت)
معاونت گردشگری و سرمایه‌گذاری - اداره کل میراث فرهنگی و صنایع دستی و گردشگری استان چهارمحال و بختیاری	صادقی، حیدر (کارشناسی ارشد گردشگری)
معاونت میراث فرهنگی و دفتر فنی - اداره کل میراث فرهنگی و صنایع دستی و گردشگری استان چهارمحال و بختیاری	هادی‌پور جونقانی، مصطفی (کارشناسی ارشد معماری - طراحی فضاهای آموزشی)
رئیس حفاظت محیط زیست - شهرستان شهرکرد	داودی، قدرت‌اله (کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی توریسم)
مدیریت - هتل دامون	محمدیان، بهرام (کاردانی ساختمان)
	ویراستار:
	قادری، هنسا (کارشناسی ارشد زبان آلمانی)
کارشناس استاندارد - بازنشسته سازمان ملی استاندارد ایران	

فهرست مندرجات

صفحه	عنوان
و	پیشگفتار
ز	مقدمه
۱	۱ هدف و دامنه کاربرد
۱	۲ اصطلاحات و تعاریف
۱	۱-۲ اقامتگاه
۱	۲-۲ ایجاد تأسیسات اقامتی
۱	۳-۲ اضافه مصرف (افزونگی)
۲	۴-۲ محیط زیست
۲	۵-۲ جنبه زیست محیطی
۲	۶-۲ اثر محیط زیستی
۲	۷-۲ آب خاکستری
۳	۸-۲ ویژگی‌ها
۳	۳ اصول
۳	۱-۳ کلیات
۳	۲-۳ کاهش پیامدهای منفی و تقویت پیامدهای مثبت گردشگری بر روی محیط زیست
۵	۴ توصیه‌ها
۵	۱-۴ توصیه‌های کلی
۶	۲-۴ معیار پیشنهادی برای بیشینه‌سازی پیامدهای مثبت و کمینه‌سازی پیامدهای منفی
۱۰	کتابنامه

پیش‌گفتار

استاندارد «گردشگری و خدمات وابسته- تکوین و توسعه ویژگی‌های زیست محیطی تأسیسات اقامتی- راهنما» که پیش‌نویس آن بر اساس پذیرش استانداردهای بین‌المللی / منطقه ای به عنوان استاندارد ملی ایران به روش اشاره شده در مورد الف، بند ۷، استاندارد ملی شماره ۵ تهیه و تدوین شده ، در یکصد و سی ششمین اجلاس کمیته ملی استاندارد محیط زیست مورخ ۱۳۹۵/۱۱/۱۳ تصویب شد. اینک این استاندارد به استناد بند یک ماده ۳ قانون اصلاح قوانین و مقررات موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، مصوب بهمن ماه ۱۳۷۱ ، به عنوان استاندارد ملی ایران منتشر می‌شود.

استانداردهای ملی ایران بر اساس استاندارد ملی ایران شماره ۵ (استانداردهای ملی ایران- ساختار و شیوه نگارش) تدوین می‌شوند. برای حفظ همگامی و هماهنگی با تحولات و پیشرفت‌های ملی و جهانی در زمینه صنایع، علوم و خدمات، استانداردهای ملی ایران در صورت لزوم تجدیدنظر خواهند شد و هر پیشنهادیکه برای اصلاح و تکمیل این استانداردها ارائه شود، هنگام تجدیدنظر در کمیسیون‌های مربوط مورد توجه قرار خواهد گرفت. بنابراین، باید همواره از آخرین تجدیدنظر استانداردهای ملی ایران استفاده کرد.

این استاندارد ملی بر مبنای پذیرش استاندارد بین‌المللی زیر به روش «معادل یکسان» تهیه و تدوین شده و شامل ترجمه تخصصی کامل متن آن به زبان فارسی می‌باشد و معادل یکسان استاندارد بین‌المللی مزبور است.

ISO/TS 13811: 2015 Tourism and related services- Guidelines on developing environmental specifications for accommodation establishments

مقدمه

تأسیسات اقامتی، تقریباً در نزدیکی تمامی سکونت‌گاه‌های جهان وجود دارند. در حالی که بسیاری از پیامدهای این تأسیسات مانند مصرف آب و انرژی، جامع و فراگیر هستند، اما موقعیت تأسیسات اقامتی اولویت و نوع تأثیرات مورد نظر را تعیین می‌کند. یک هتل در بیابان یا یک جزیره کوچک یا در یک اقامتگاه سنتی می‌تواند نسبت به هتلی که در یک جنگل پر باران قرار دارد پیامدهای بیشتری بر منابع آبی داشته باشد. ساختمانی در قطب شمال نیاز دارد که از ذوب شدن لایه منجمد دائمی زیر آن محافظت شود. همان‌گونه که یک هتل در مجتمع گردشگری ساحلی نیازمند در نظر گرفتن اثر نور بر لانه‌سازی لاک پشت دریائی است نیاز است که پیامدهای یک کلبه در صحرای آفریقا بر حیات وحش در نظر گرفته شود. به دلیل تنوع زیست‌گاه‌های طبیعی در جهان، جزئیات این پیامدها در این استاندارد نیامده است. این استاندارد، ضمن در نظر گرفتن پیامدهای کلی گردشگران و تأسیسات اقامتی با در نظر گرفتن شرایط خاصی که در هر کشور وجود دارد به عنوان راهنما استفاده می‌شود. به منظور کاهش پیامدهای زیست محیطی، تأسیسات اقامتی به رعایت دستورالعمل‌ها و الزاماتی که بهداشت و ایمنی را در معرض خطر قرار نمی‌دهند ترغیب می‌شوند. هدف این استاندارد ایجاد یک شاخص جدید نیست، بلکه هدف، هماهنگی معیارهای موجود است.

شورای جهانی گردشگری پایدار GSTC^۱ در تدوین منبع این استاندارد مشارکت داشته است و معیارهای مشخص شده در زیر بند ۴-۲ براساس بخش محیط زیست معیارهای GSTC (معیارهای مشخص شده برای هتل‌ها و تورگردان‌ها) تهیه شده است.

---

1 -Global Sustainable Tourism Council

گردشگری و خدمات وابسته - تکوین و توسعه ویژگی‌های زیست محیطی تأسیسات اقامتی - راهنما

۱ هدف و دامنه کاربرد

هدف از تدوین این استاندارد، فراهم آوردن یک راهنما برای تدوین ویژگی‌هایی به منظور کاهش پیامدهای منفی و افزایش پیامدهای مثبت ایجاد تأسیسات اقامتی بر محیط زیست است. این استاندارد برای اردوگاه‌ها کاربرد ندارد.

۲ اصطلاحات و تعاریف

در این استاندارد، اصطلاحات و تعاریف زیر به کار می‌روند:

۱-۲

اقامتگاه

accommodation

تدارک حداقل امکانات خواب و خدمات بهداشتی است.

۲-۲

ایجاد تأسیسات اقامتی

stabilishment accommodation

تأسیساتی که اقامت گردشگران را فراهم می‌کند (زیر بند ۱-۲).

[منبع : استاندارد ملی ایران شماره ۱۲۸۲۶]

۳-۲

اضافه مصرف (افزونگی)^۱

additionality

تفاوت میان آنچه که یک فرد در خانه و در یک تأسیسات اقامتی مصرف می‌کند (زیر بند ۲-۲).

1-Additionality

۴-۲

محیط زیست

environment

محیطی که در آن تأسیسات اقامتی فعالیت می‌کنند (به زیربند ۲-۲ مراجعه کنید) که شامل هوا، آب، زمین، منابع طبیعی، گیاهان و جانوران و روابط بین آنها است.

یادآوری- در این تعبیر، محیط اطراف از محدوده تأسیسات اقامتی به سیستم جهانی گسترش می‌یابد.

[منبع: زیربند ۳-۲-۱ استاندارد ISO14001]

۵-۲

جنبه زیست محیطی

environment aspect

جزئی از فعالیت تأسیسات اقامتی، (زیر بند ۲-۲) کالاها یا خدماتی که با محیط بیرون در تعامل باشد (زیر بند ۴-۲).

یادآوری- یک پیامد مشخص زیست محیطی دارد یا می‌تواند داشته باشد.

[منبع: زیربند ۳-۲-۲ استاندارد ISO14001:2015، تغییر یافته]

۶-۲

اثرات زیست محیطی

environment impact

تغییرات سودمند یا زیانبار، کلی یا جزئی بر محیط زیست، (زیربند ۴-۲) که ناشی از جنبه‌های زیست محیطی (زیربند ۵-۲) تأسیسات اقامتی (به زیر بند ۲-۲ مراجعه کنید) است.

[منبع: زیربند ۳-۲-۴ استاندارد ISO14001:2015، تغییر یافته]

۷-۲

آب خاکستری^۱

grey water

پسماند دستشوئی (روشویی)، حمام‌ها و دوش‌های خانگی و سینک‌های آشپزخانه به جز فاضلاب و پسماندهای سرویس‌های بهداشتی است.

[منبع: بند ۲۱ استاندارد ISO 6107-7: 2006]

1-Grey water

۸-۲

ویژگی‌ها

specification

مدرکی که الزامات را بیان می‌کند.

[منبع: زیربند ۳-۸-۷ استاندارد ISO 9000: 2015، تغییر یافته]

۳ اصول

۱-۳ کلیات

این بند راهنمایی‌هایی را برای ویژگی‌های جدید یا موجود بازننگری شده ارائه می‌کند:

-توصیه می‌شود اصول این استاندارد مورد توجه قرار گیرد؛

-توصیه می‌شود بر اهمیت به کارگیری این اصول در اجرا تأکید شود؛

-ممکن است شامل توضیحاتی برای موارد استثناء باشد که قسمت‌هایی از این استاندارد برای این موارد انطباق یا کاربرد ندارند.

۲-۳ کاهش پیامدهای منفی و تقویت پیامدهای مثبت گردشگری بر محیط زیست

۱-۲-۳ حفظ و نگهداری محیط زیست طبیعی و تنوع زیستی

تنوع زیست‌شناختی و تمامیت چشم‌اندازها می‌تواند به صورت منفی یا مثبت تحت تأثیر گردشگری قرار گیرد. تأسیسات اقامتی می‌تواند منابع طبیعی را حفظ کند یا به آن آسیب برساند.

الف- پیامدهای مثبت می‌تواند به شرح زیر باشد:

-حفظ یا بازسازی نواحی طبیعی و زیبایی مناظر چه تأسیسات اقامتی باشند یا نباشند؛

-فعالیت‌های گزینش شده^۱ که پایدار هستند و زیست‌پذیری جمعیت‌های طبیعی را نسبت به فعالیت‌های گزینشی رایج افزایش می‌دهند؛

-آموزش زیست محیطی به افراد، کارکنان و جوامع همجوار؛

ب- تأثیرات منفی می‌تواند این گونه باشد:

-حرکت نامناسب زمین یا تخریب زیست‌گاه‌های طبیعی در طول ساخت؛

-تخریب یا تغییر مناظر زیبا؛

-فعالیت‌های منتخب مستقیم و غیر مستقیم برداشت، استفاده، نمایش یا فروش گیاهان و حیوانات به طور نامناسب؛

- مسدود کردن مسیرهای مهاجرت برای حیوانات؛

- آلودگی صوتی و نوری؛

-آلودگی‌های فیزیکی (هوا، آب و خاک)؛

-ورود گونه‌های مهاجم یا گونه‌هایی که برای منابع با زیست‌گاه‌های طبیعی (گونه‌های طبیعی) رقابت می‌کنند؛

-تغییر زیست‌گاه یا رفتار حیات وحش به دلیل فعالیت‌های تأسیسات اقامتی.

۲-۲-۳ کاهش مصرف منابع

ویژگی‌ها باید این موضوع را در نظر گیرند که چگونه تأسیسات اقامتی می‌توانند فعالانه به حفظ یا بهبود منابع طبیعی کمک کنند. از نقطه نظر اضافه مصرف (افزونگی) به عنوان مثال می‌توان به یک فرد اروپائی اشاره کرد که در خانه هر شب لیتر ۱۰۰ تا ۲۰۰ لیتر آب مصرف می‌کند در حالی که یک گردشگر اروپائی حدود ۳۰۰ لیتر آب در هر شب مصرف می‌کند که میزان دقیق آن به نحوه مدیریت هتل بستگی دارد. هتل‌ها با شیوه‌های نامناسب، می‌توانند آب بیشتری نسبت به کل یک روستا مصرف کنند و در برخی موارد آن‌ها جوامع محلی را بدون آب کافی برای مصرف‌شان، به حال خود رها می‌کنند. موارد مشابهی برای مصرف انرژی از نوع برق، سوخت‌های فسیلی و هیزم وجود دارد. محصولات مصرفی، مواد شیمیائی برای خشک شوئی‌ها و فضای سبز و غیره همگی دارای افزونگی (اضافه مصرف) هستند. در بسیاری از موارد، تأسیسات اقامتی می‌توانند صرفه مقیاسی را در نظر بگیرند که امکان کارائی بیشتر در منابع مصرفی نسبت به آن‌چه که برای افراد در خانه ممکن است فراهم نماید. آن‌ها می‌توانند مقادیر زیادی از پول را در مخارج عملیاتی صرفه‌جوئی کنند، اما این قابلیت بهره‌وری در عمل به وقوع نمی‌پیوندد. توصیه می‌شود که شرایطی طراحی شود که افزونگی مصرف منابع تا حد صفر یا منفی برسد. ملاک‌ها و معیارها باید برای افزونگی منفی یا صفر برای مصرف منابع طراحی شود. در مناطق دارای محدودیت-های مهم، مانند آب در مناطق خشک توصیه می‌شود شرایط، جهت محدودیت استفاده از منابع، مطابق با میزان دسترسی طراحی شود و توجه شود که دسترسی به منابع توسط جوامع محلی کاهش پیدا نکند.

۳-۲-۳ کاهش آلودگی

درجه آلودگی آب، هوا یا خاک بستگی به میزان مصرف منابع و وضعیت ایجاد شده از محصولات زائد حاصل از آن دارد. طبقه‌بندی‌های کلی آلودگی هوا، آب و خاک تولید شده در تأسیسات اقامتی که از مصرف منابع هستند شامل موارد زیر است:

الف- گازهای گلخانه‌ای ناشی از حمل و نقل، گرمایش و سرمایش، برق و متان حاصل از تصفیه پساب؛

ب- دیگر آلاینده‌های هوایی ایجاد شده که به وسیله سوزاندن چوب یا سوخت‌های فسیلی ایجاد می‌شوند و یا مواد شیمیایی رها شده که می‌توانند باعث آسیب به لایه اوزن شوند؛

پ- فاضلاب؛

ت- مواد زائد جامد؛

ث- آلاینده‌های شیمیایی خاک و آب به حاصل از شوینده‌ها، رنگ‌ها و حلال‌ها، آفت‌کش‌ها، علف‌کش‌ها و کودها و مواد دیگر؛

آلودگی صوتی و نوری بیش از اندازه می‌تواند در اثر عدم توجه به مصرف، تولید شود. آلودگی صوتی و نوری می‌تواند پیامد منفی بر روی کیفیت زندگی افراد بگذارد. همچنین می‌تواند رفتار و زیست پذیری جمعیت‌های حیات وحش راتحت تأثیر قرار دهد. توصیه می‌شود برای کاهش آلودگی، تمهیداتی در سیاست‌ها و اقدامات اندیشیده شود که مصرف بخش‌های ایجاد کننده مواد زائد را مثل سوخت‌های فسیلی، محصولات مصرفی، مواد شیمیایی، شوینده‌ها و آب را کاهش دهد. علاوه بر این، توصیه می‌شود روش‌های تعیین یا قابلیت بازیافت براساس بهترین شیوه‌های بین‌المللی در خصوص استفاده دوباره از مواد زائد مانند فاضلاب خاکستری فرایند شده، تهیه کود از مواد آلی ارگانیک یا استفاده ثانویه از گرمای ناشی از مواد زائد پایه‌گذاری شود. توصیه می‌شود بقایای مواد زائد تا حد ممکن بازیافت شوند و بقایای حاصل از مرحله نهائی تا حدی که به محیط زیست آسیب نرسانند دفع شوند.

۴ توصیه‌ها

۱-۴ توصیه‌های کلی

توصیه می‌شود ویژگی‌های تدوین شده، الزامات زیر را مد نظر قرار دهد:

الف- تعیین جنبه‌های زیست محیطی و پیامدهای آن مانند:

- نواحی طبیعی، گونه‌های گیاهی و جانوری منطقه (تنوع زیستی)؛

- انتشار تشعشعات و فاضلاب‌ها و پسماند جامد؛

- بهره‌وری انرژی؛

- حفاظت از منابع آبی و صرفه‌جویی در آب؛

- معماری و ساخت و ساز؛

- محوطه‌سازی؛

- سایر موارد؛

ب- معیارهایی برای تعیین کمیت و کیفیت جنبه‌ها و پیامدهای زیست محیطی؛

پ- اقدامات زیست محیطی برای کاهش پیامدهای منفی؛

ت- اقدامات زیست محیطی برای افزایش پیامدهای مثبت؛

ث- آموزش‌های زیست محیطی مورد نیاز کارکنان؛

ج- ارائه آگاهی‌های اولیه و شیوه‌های (راهکارهای) زیست محیطی به کارکنان و بازدیدکنندگان و جوامع محلی؛

چ- اقدامات متداولی (روش‌های رایجی) که نشان دهد سامانه‌های مدیریت زیست محیطی (مانند ایزو ۱۴۰۰۱) در تضمین دستیابی به الزامات زیست محیطی مفید هستند؛

ح- تعهد ذینفعان شامل کارکنان و بازدیدکنندگان در اقدامات زیست محیطی؛

خ- منابعی برای کاهش پیامدهای منفی و افزایش پیامدهای مثبت.

۴-۲ معیارهای پیشنهادی برای پیشینه‌سازی پیامدهای مثبت و کمینه‌سازی پیامدهای منفی در محیط زیست.

۴-۲-۱ قابلیت اجرا

تمام معیارها باید تا حد امکان عملی باشند مگر این که در یک مورد خاص، معیاری، قابلیت اجرا نداشته باشد و این مورد اثبات شده باشد. ممکن است شرایطی وجود داشته باشد که در آن یک معیار، (برای یک اقامتگاه خاص) به دلیل حاکم بودن مقررات محلی، شرایط محیط زیست، شرایط اقتصادی یا فرهنگی قابل اجرا نباشد.

اگر چه کسب و کارهای گردشگری خرد و گروهی همگی دارای پیامدهای زیست محیطی و اقتصادی مهمی هستند با وجود این، اجرای معیارهای تعیین شده برای آن‌ها، با توجه به محدودیت‌های فنی و مالی‌شان همراه با انعطاف پذیری است (به منابع [۱۰] و [۱۱] و [۱۲] در کتابنامه مراجعه شود).

۱- معیار مشخص شده در زیر بند ۴-۲ بر اساس بخش زیست محیطی شورای جهانی گردشگری (GSTC) برای تورگردان‌ها و هتل‌ها باشد.

۲-۲-۴ حفظ تنوع زیستی، زیست‌بوم‌ها و چشم‌اندازها

الف- گونه‌های حیات وحش نباید برداشت یا مصرف شده، به نمایش گذاشته شوند، فروخته شده یا تجاری شوند مگر این که بخشی از یک فعالیت قانونمند باشند که تضمین کند، بهره‌برداری از آن‌ها پایدار است؛

ب- هیچ حیوان وحشی، مگر برای فعالیت‌های قانونمند مناسب نباید اسیر شود. گونه‌های زنده حفاظت شده و گونه‌های حیات وحش باید تنها به کسانی سپرده شوند که دارای مجوز و تجهیزات خانگی مناسب هستند و از آن‌ها به طور صحیحی مراقبت می‌کنند؛

پ- توصیه می‌شود تأسیسات اقامتی برای جلوگیری از هجوم گونه‌های گیاهی ناسازگار و مهاجم، اقداماتی را در نظر بگیرند و تا حد امکان و به خصوص در چشم‌اندازهای طبیعی از گونه‌های بومی برای محوطه‌سازی و احیاء استفاده شود؛

ت- لازم است تأسیسات اقامتی برای حفظ تنوع زیستی شامل مناطق حفاظت شده طبیعی، زیست‌گاه‌های حساس و نواحی با تنوع زیستی بالا حمایت و مشارکت لازم را داشته باشند؛

ث- لازم است تعامل با حیات وحش، با در نظر گرفتن همه جانبه پیامدها، آثار زیانباری را بر زیست‌پذیری و رفتار جمعیت‌ها در حیات وحش ایجاد کند و لازم است هر اختلالی در زیست بوم‌های طبیعی کمینه‌سازی و ترمیم شود و مشارکت تشویقی برای مدیریت حفظ منابع طبیعی وجود داشته باشد.

۳-۲-۴ حفظ منابع

الف- توصیه می‌شود خط مشی‌های خرید محصولات پایدار از لحاظ بوم‌شناختی، محصولات تولید شده بومی و محصولات مناسب محلی را در بر بگیرد که شامل مصالح ساختمانی، کالاهای اساسی، غذاها، نوشیدنی‌ها و محصولات خانه‌داری است؛

ب- توصیه می‌شود خرید و استفاده از محصولات مصرف‌شدنی و قابل عرضه ارزیابی شود و تأسیسات اقامتی به طور فعال راهکارهایی را برای کاهش مصرف آن‌ها ارائه دهند؛

پ- توصیه می‌شود مصرف انرژی، اندازه‌گیری شده و منابع مشخص شوند. معیارها باید در راستای کمینه‌سازی و استفاده از انرژی پاک و تجدیدپذیر تقویت شود؛

ت- لازم است مصرف آب، شامل آب تصفیه شده ارزیابی شود، منابع مشخص شوند و ارزیابی‌ها جهت کمینه‌سازی مصرف کلی به کار گرفته شوند و منابع آبی پایدار باشند و پیامد منفی بر جریان‌های آبی زیست محیطی نداشته باشند.

۴-۲-۴ کاهش آلودگی

- الف- توصیه می‌شود انتشار گازهای گلخانه‌ای از همه منابع که توسط تأسیسات اقامتی کنترل شده است اندازه-گیری شود و روش‌هایی جهت کمینه‌سازی آن‌ها پیاده‌سازی شده و خنثی سازی گازهای منتشره ترویج شود؛
- ب- توصیه می‌شود تأسیسات اقامتی، مصرف‌کنندگان و کارکنان و تهیه‌کنندگان را به کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای مربوط به حمل و نقل تشویق کنند؛
- پ- توصیه می‌شود فاضلاب‌ها شامل آب‌های خاکستری به صورت کار آمد تصفیه شوند و مورد استفاده مجدد قرار گیرد یا به طور ایمن رها شوند به گونه‌ای که هیچ گونه پیامد منفی بر محیط زیست و جامعه محلی نداشته باشند؛
- ت- توصیه می‌شود پسماندها ارزیابی شوند، ساز و کارهایی برای کاهش پسماند به کار روند و در جایی که کمینه-سازی امکان پذیر نیست، دوباره مورد استفاده قرار گرفته یا بازیافت شوند. هرگونه دفع پسماند نباید پیامد منفی بر جامعه محلی و محیط زیست داشته باشد؛
- ث- توصیه می‌شود استفاده از مواد مضر، مانند آفت کش‌ها، رنگ‌ها، مواد ضد عفونی کننده استخرهای شنا و مواد پاک کننده، کمینه‌سازی شود و در صورت امکان با محصولات و فرایندهای بی‌ضرر جایگزین شوند. هرگونه انبارش، مصرف، تماس با مواد شیمیایی و دفع آنها به طور مناسبی مدیریت شود؛
- ج- توصیه می‌شود تأسیسات اقامتی راهکارهایی را جهت آلودگی صوتی، نور، پساب، فرسایش، ترکیبات مخرب لایه اوزن، آلاینده‌های خاک و آب و هوا اجرا کنند.

۴-۲-۵ معیارهای کلی

- الف- توصیه می‌شود همه کارکنان راهنمایی‌ها و آموزش‌های دوره‌ای مربوط به وظایف و مسئولیت‌هایشان را با توجه به موضوعات زیست محیطی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، کیفی، سلامتی و بهداشتی دریافت کنند؛
- ب- توصیه می‌شود طراحی، نقشه کشی، ساخت، نوسازی، بهره‌برداری و تخریب ساختمان‌ها و زیر ساخت‌ها با شرایط زیر باشد:
- با الزامات محلی و قوانین مربوط به مناطق حفاظت شده و میراث فرهنگی سازگار باشند؛
- محدوده‌های میراث فرهنگی و طبیعی را در نقشه‌کشی، تعیین محل، طراحی و بر آورد تأثیر، مد نظر قرار دهند؛
- از مواد و روش‌های مناسب، پایدار و محلی استفاده کنند؛

پ- توصیه می‌شود در حین بازدید مشتریان از مناطق طبیعی، فرهنگ‌های زنده و محوطه‌های میراث فرهنگی، اطلاعات مربوطه و تفسیر محیط طبیعی، میراث فرهنگی و محلی و رفتار مناسب برای آن‌ها شرح داده شود.

توصیه می‌شود ساز و کارهای تشویقی برای ارتقاء طرح‌ها یا اقدامات حفاظت محیط زیست و منابع طبیعی تقویت شود؛

ت- لازم است فعالیت‌های تأسیسات اقامتی به گونه‌ای باشد که حفظ و نگهداری خدمات پایه مانند غذا، آب، انرژی، مراقبت بهداشتی یا رعایت اصول بهداشتی جوامع همجوار را به خطر نیندازد؛

ث- فعالیت گردشگری نباید تأثیری بر دسترسی به امور معیشتی مانند زمین، منابع آبی، حمل و نقل و مسکن داشته باشد.

کتابنامه

[۱] استاندارد ملی ایران شماره ۲۰۷۶۷: سال ۱۳۹۴، مدیریت زیست محیطی ردپای آب- اصول، الزامات و راهنما

[2] ISO 6107-7:2006, Water quality- Vocabulary-part7

[3] ISO 9000: 2015, Quality management systems- Fundamentals with guidance for use

[4] ISO 14001: 2015, Environmental management- Water footprint-Principles, requirements and guidelines

[5] ISO 14067, greenhouse gases- Carbon footprint of products- Requirements and guidelines

[6] ISO 18513: 2003, Tourism services – Hotels and other types of tourism accommodation- Terminology

[7] Gossling s,etal, Tourism and water use: supply, demand and security. An inernational review. Tour. Manage. 2012, pp 1-15

[8] Styles D. etal, Best environmental management practice in the tourism sector office of the European, 2013

[9] Global sustainable Tourism criteria for hotels and operators from the Global sustainable

[10] Van haastertm. deGrosbois D. Environmental initiatives in bed and breakfast establishments in Canada: Scop and major challrnges with implementation. Tourism and Hospitality planning and development, 2012 pp 179-193

[11] Schaper M and carlsen J, overcoming the green gap: Improving the environmental performance of small torism firms in Western Ausralia. In R. Thomas(ED), small firms in tourism: International perspective(197-214). New York: Elsevier

[12] Bui D.T. Tourism industry responses to the rise of sustainable tourism and related environmental. Auckland university of Technology, New Zealand, 2009

وبگاه‌های مرتبط

<http://susproc.jrc.ec.europa.eu/activities/emas/TourismBEMP.Pdf>
<http://www.gstcouncil.org/en/>

[way.ac.nz/headle/10292http://aut.researchgate](http://aut.researchgate)